

Promocja pasażerskich dobrych manier i bezpiecznej podróży komunikacją publiczną na przykładzie Metropolitalnego Związku Komunikacyjnego Zatoki Gdańskiej

O komunikacji też trzeba uczyć

Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej prowadzi dwa programy edukacyjno-promocyjne: „Wychowanie komunikacyjne” oraz „Podróżujemy razem”. Pierwszy promuje wśród uczniów szkół podstawowych transport publiczny, przybliżając jego zalety i zasady funkcjonowania. Drugi zwraca uwagę na właściwe zachowanie podczas jazdy, tak aby była nieuciążliwa dla współpasażerów i bezpieczna. Efekty obu akcji, choć obliczone długofalowo, są już zauważalne.

Tekst **HUBERT KOŁODZIEJSKI**, zdjęcia i plakaty **MZKZG**

Gminy zajmujące się organizacją transportu miejskiego uchwalają przepisy porządkowe, w których określa się zasady przewozu osób, a także bagażu i zwierząt. Regulacje te podlegają okresowej aktualizacji przede wszystkim w nawiązaniu do zmian prawa oraz ewolucji zachowania pasażerów. Przepisy porządkowe są w poszczególnych miastach zróżnicowane.

Regulaminy tylko w teorii

Teoretycznie każda osoba, która zamierza skorzystać z transportu miejskiego, powinna zapoznać się z obowiązującymi regulaminami. W praktyce jednak niewiele osób to robi. Często osoby korzystające z komunikacji miejskiej mają tylko ogólne, własne wyobrażenie o tym, jak należy zachowywać się w trakcie przejazdu. Zainteresowanie tymi przepisami wzrasta, jeżeli ktoś chce przewieźć wózek, rower, nietypowy bagaż lub zabrać ze sobą zwierzę.

► Streszczenie

W Polsce ciągle dominuje podróżowanie samochodami osobowymi, mimo że w ostatnich latach jakość komunikacji publicznej zwiększyła się diametralnie. Jednak nowy tabor i infrastruktura oraz punktualni i uprzejmi kierowcy często nie przebijają się przez mur stereotypów. Transport publiczny najczęściej krytykują ci, którzy z niego nie korzystają. Taki negatywny obraz przekazują najmłodszym. Ze stereotypami postanowił zaważać Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatoki Gdańskiej, który prowadzi w szkołach podstawowych program „Wychowanie komunikacyjne”, przybliżający zalety i zasady działania transportu publicznego. O szczegółach pisze Hubert Kołodziejski w tekście „O komunikacji też trzeba uczyć”.

Zajęcia z wychowania komunikacyjnego w jednej z gdańskich szkół

Wzorce zachowania pasażerów powstają także pod wpływem obserwacji postępowania innych pasażerów i w ten sposób się utrwalają. Jeżeli zachowanie pasażerów jest niewłaściwe, to w pierwszej kolejności powinna nastąpić reakcja ze strony pracowników przewoźnika i organizatorów transportu publicznego. Na nieprawidłowe zachowanie reagują także inni pasażerowie, odwołując się do przepisów, jeśli je znają, lub do zasad współżycia społecznego.

Biorąc powyższe pod uwagę, organizator transportu publicznego powinien podejmować działania promujące zasady przewozu osób, rzeczy i zwierząt. W przepisach porządkowych nie sposób jednak uregulować wszystkich mogących wystąpić w transporcie miejskim sytuacji. Z tego względu działaniami edukacyjnymi, informacyjnymi i promocyjnymi powinny zostać objęte nie tylko kwestie wynikające wprost z przepisów, ale także inne aspekty wpływające na warunki podróży pasażerów.

► Summary

Urban Transport Ought To Be Taught, Too

Travelling by cars still dominates in Poland, despite the fact that recently the quality of urban transport has greatly improved. However, a new fleet and infrastructure, as well as punctual and polite drivers often cannot be seen through the stereotypes. The urban transport is most criticized by those who do not use it. Such a negative picture is shown to the youngest. Therefore the Metropolitan Transport Association of the Gdansk Bay has decided to fight with those stereotypes and to run the „Transport Education” programme in primary schools, which presents the advantages and the rules of urban transport operation. The details are presented by Hubert Kołodziejski in the article entitled „Urban Transport Ought To Be Taught, Too”.

Miejsca oznaczone tym piktogramem przeznaczone są dla osób starszych i mających problemy z poruszaniem się

mzkzg.org

Słuchaj muzyki używając słuchawek. Jeśli prowadzisz rozmowę telefoniczną – rób to dyskretnie

mzkzg.org

Plakaty edukacyjne MZKZG

Dobór działań i środków przekazu należy dostosować do specyfiki poszczególnych grup odbiorców usług transportu miejskiego. Przy wyodrębnianiu tych grup można między innymi brać pod uwagę wiek. Metropolitalny Związek Komunikacyjny Zatok Gdańskiej (MZKZG) uwzględniając to kryterium prowadzi działania, których celem jest kształtowanie właściwego zachowania uczniów szkół podstawowych, jak również starszych od nich pasażerów.

Wychowanie komunikacyjne

W 2013 roku MZKZG rozpoczął realizację programu edukacyjno-promocyjnego „Wychowanie komunikacyjne”, który skierowany jest do uczniów klas czwartych i piątych szkół podstawowych. Program powtarzany jest co dwa lata w placówkach oświatowych, znajdujących się na obszarze 14 miast i gmin, wchodzących w skład MZKZG. W rezultacie programem objęci zostali uczniowie wszystkich szkół, co jest istotnym walorem tego przedsięwzięcia.

Podczas warsztatów dzieci nabywają umiejętności, które pozwolą im samodzielnie podróżować komunikacją miejską. Uczniowie poznają zalety podróżowania publicznymi środkami transportu zbiorowego oraz zasady jego funkcjonowania, na przykład poprzez analizę rozkładu jazdy czy zapoznanie się z ofertą biletową.

Istotną rolę pełnią również zajęcia dotyczące bezpieczeństwa i wzorców postępowania podczas podróży, jakie obowiązują pasażerów. W trakcie zajęć najmłodszy podróżnicy informowani są, w jaki sposób przewozić

rowery, zwierzęta oraz jak zachowywać się podczas podróży, tak by była ona bezpieczna i nieuciążliwa dla innych pasażerów. Zajęcia prowadzone w formie interaktywnej zabawy sprawiają, że dzieci chętnie i aktywnie w nich uczestniczą. Z ochotą zadają wiele pytań dotyczących taryfy oraz przepisów obowiązujących w pojazdach. Niektórzy wyróżniają się szczegółową wiedzą dotyczącą prezentowanych treści. Zdobyte podczas zajęć umiejętności utrwalają poprzez wykonywanie zdań znajdujących się na specjalnych kartach pracy.

Nie należy jednak sądzić, że interakcja w trakcie zajęć z najmłodszymi pasażerami nie nastręcza problemów. Niektóre dzieci na pytanie: „co kojarzy ci się z hasłem komunikacja miejska?” odpowiadają: „opóźnienia”, „brud”, „zagrożenie”, „przestarzałość”, „ograniczenia” i „zakazy”. Jest to rezultat nie tyle własnych doświadczeń z komunikacją publiczną, ile wizerunku przekazywanego przez rodzinę, w tym przede wszystkim przez tych bliskich, którzy nie korzystają z miejskiego transportu.

W 2015 roku dwóch pracowników MZKZG zajmowało się organizacją i prowadzeniem zajęć z wychowania komunikacyjnego w pełnym wymiarze czasu pracy. Łącznie przeprowadzono zajęcia w 402 klasach w 88 szkołach – wzięło w nich udział prawie 11 tysięcy uczniów. Zestawienie na ten temat zostało przedstawione w tabeli 1 (w gminie Wejherowo i w Wejherowie zajęcia edukacyjne odbyły się w 2014 roku, a kolejne zaplanowane są na rok 2016).

Oprócz zajęć warsztatowych, odbyły się trzy wybieżki uczniów ze szkół podstawowych położonych

Wycieczka jednej z klas do MZK Wejherowo

Młodzi pasażerowie łatwo przyswajają nowe informacje i często po zajęciach z wychowania komunikacyjnego są dla swoich rodziców i bliskich przewodnikami po ciągle zmieniającym się świecie transportu miejskiego.

- na terenie MZKZG: jedna do zajezdni autobusowej MZK Wejherowo oraz dwie do elektrowozowni SKM w Gdyni-Cisowej. Wycieczki stanowiły nagrodę dla klas szczególnie wyróżniających się w trakcie zajęć.

Od roku szkolnego 2015/2016 osoby przeprowadzające warsztaty powracają do placówek odwiedzanych w ubiegłych latach. Spotykają się tam z miłym przyjęciem przez pracowników szkół, którzy pamiętają i dobrze wspominają realizację zajęć z poprzednich lat.

Oznaką zainteresowania zajęciami są również zaproszenia przez dyrekcję, z własnej inicjatywy, pracowników Związku do placówek oświatowych oraz wyrażanie chęci dalszej współpracy w kolejnych latach. Sposób realizacji zajęć jest odbierany pozytywnie, a przekazywane treści są uznane za ważne i przydatne w codziennym życiu zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli. Młodzi pasażerowie łatwo przyswajają nowe informacje i często po zajęciach z wychowania komunikacyjnego są dla swoich rodziców i bliskich przewodnikami po ciągle zmieniającym się świecie transportu miejskiego.

Podróżujemy razem

Program „Podróżujemy razem” skierowany jest do wszystkich pasażerów transportu miejskiego, przy czym jako grupę docelową traktuje się młodzież i osoby dorosłe. MZKZG przygotowuje plakaty, które są eksponowane w pojazdach. Co roku opracowanych jest od czterech do sześciu plakatów. Są na nich

Lp.	Gmina	Liczba szkół	Liczba klas	Liczba uczniów
1.	gm. Kosakowo	1	6	150
2.	gm. Kolbudy	5	17	425
3.	gm. Luzino	4	15	375
4.	Reda	4	22	550
5.	Rumia	3	23	575
6.	gm. Szemud	5	18	450
7.	Gdynia	8	45	1125
8.	Sopot	2	9	225
9.	Gdańsk	45	237	5925
10.	Pruszcz Gdański	2	16	400
11.	gm. Pruszcz Gdański	4	18	450
12.	gm. Żukowo	5	13	325
	SUMA	88	402	10 975

Tabela 1. Szkoły objęte programem „Wychowanie komunikacyjne” w poszczególnych gminach MZKZG w 2015 roku

Rowerzysto! Ustąp miejsce osobom niepełnosprawnym i podróżującym z dziećmi w wózkach

mzkzg.org

Wózek wyprowadzaj zawsze tyłem

mzkzg.org

umieszczane satyryczne rysunki, które mają zwracać uwagę na prawidłowe bądź nieprawidłowe zachowania pasażerów transportu miejskiego. Na plakatach zwraca się uwagę nie tylko na zachowanie pasażerów w pojeździe, ale również na przystankach.

Nie zawsze wybrane do kampanii informacyjnej tematy wynikają bezpośrednio z przepisów porządkowych. W rezultacie ciągle aktualnych tematów nie brakuje, a ponadto sukcesywnie pojawiają się nowe, związane na przykład z używaniem w transporcie miejskim tzw. e-papierosów czy przewożeniem rowerów. Jednym z wiodących tematów poruszanych w kampanii informacyjno-promocyjnej „Podróżujemy razem” jest bezpieczeństwo.

Czy warto edukować?

W przypadku opisanych działań trudno o jednoznaczną i wymierną ocenę ich efektywności, w szczególności ekonomicznej. „Wychowanie komunikacyjne” ma przybliżyć najmłodszym pasażerom transport zbiorowy. Dawniej, kiedy prawie wszyscy korzystali z transportu zbiorowego, dojeżdżając do pracy i do szkoły taka edukacja być może nie byłaby potrzebna. Obecnie, w czasie ciągłego rozwoju motoryzacji indywidualnej, wiele dzieci dowożonych jest do szkoły przez rodziców samochodami osobowymi. Nie można wykluczyć, że rodzice ci należą do pokolenia, które również w dojazdach do szkoły nie korzystało z komunikacji publicznej, a jeżeli już, to wówczas, kiedy jakość transportu zbiorowego w polskich miastach była zdecydowanie niższa niż obecnie. Wydatki na prowadzenie zajęć z wychowania komunikacyjnego można więc traktować jako inwestycję, z której zwrot może nastąpić w przyszłości.

Plakaty edukacyjne MZKZG

W nieco inny sposób należy patrzeć na efektywność kampanii „Podróżujemy razem”. Prowadzona na bieżąco, stanowi rodzaj interakcji z pasażerami i reaguje na aktualne problemy związane z funkcjonowaniem transportu zbiorowego, z uwzględnieniem jej lokalnej specyfiki. Wydatki na prowadzenie tej kampanii nie są wysokie. Niemniej jednak sposób doboru przekazu spowodował, że następuje reakcja ze strony pasażerów, a nawet mediów. Ze strony pasażerów nie zawsze jest to reakcja pozytywna, zdarzają się osoby urażone treścią plakatów. Niemniej jednak ważne jest, że kampania jest dostrzegana i nie jest ludziom obojętna.

Opisane działania nie mają wyłącznie charakteru informacyjno-promocyjnego, są także elementem budowania pewnej relacji pomiędzy uczestnikami rynku transportowego. Ponadto do MZKZG docierają informacje ze szkół, że po przeprowadzonych zajęciach, na których edukowani są nie tylko uczniowie, ale także i nauczyciele, ci drudzy zamiast wynajmować autokar, aby pojechać z uczniami do muzeum – wybierają usługi publicznej komunikacji. Takich pozytywnych przejawów akcji MZKZG jest więcej. ■

Hubert Kołodziejski | Przewodniczący Zarządu Metropolitalnego Związku Komunikacyjnego Zatoki Gdańskiej i adiunkt Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej, Wydział Administracji i Nauk Społecznych